

УДК 070:329.14(477)

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.64.58>

РОЛЬ НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ ПРЕСИ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Богдан Савлюк

*Карпатський національний університет імені Василя Стефаника,
факультет історії, політології і міжнародних відносин,
кафедра політичних наук
вул. Шевченка, 57, 76018, м. Івано-Франківськ, Україна
<https://orcid.org/0009-0004-4743-513X>*

У статті комплексно досліджено внесок медіа націоналістичного спрямування у становлення, розвиток і трансляцію ідеології українського націоналізму впродовж XX–XXI століть. У дослідженні акцентовано увагу на часописах «Визвольний шлях», «Шлях Перемоги», «Державність», «Незборима нація», «Націоналіст», «Українські проблеми», «Нація та держава»; розглянуто тематику статей та доробок авторів, котрі дописували до цих видань.

Встановлено, що ці друковані видання відігравали й відіграють ключову роль у процесі формування націоналістичного руху. З'ясовано, що на сторінках націоналістичної преси відбувалося формування основних ідеологічних засад українського націоналізму, їх систематизація та адаптація до конкретних історичних умов.

З'ясовано, що націоналістична преса виконувала не лише інформаційну, а й світоглядну та мобілізаційну функції, сприяючи консолідації нації в умовах бездержавності, політичних репресій та ідеологічного тиску з боку російського тоталітарного режиму. У постсовєтський період та в умовах сучасної російсько-української війни ці видання продовжили виконувати роль інструменту контрпропаганди, протидії російському імперському наративу та захисту національної ідентичності.

У статті проаналізовані головні ідеологічні засади українського націоналізму, які багаторівнево тлумачать поняття українського націоналізму. Визначено, що сучасний український націоналізм, репрезентований у досліджуваній пресі, спрямований на утвердження державності та національного суверенітету.

Водночас встановлено, що в сучасному медіапросторі відчувається нестача аналітичних і наукових публікацій, присвячених проблематиці українського націоналізму.

Результати цього дослідження підтверджують, що медіа націоналістичного спрямування є важливим чинником формування національної свідомості та суспільно-політичної мобілізації українців проти агресії Російської Федерації щодо України. Подальше наукове осмислення зазначеного питання є необхідною умовою зміцнення української державності та протидії зовнішнім інформаційним загрозам.

Ключові слова: сучасний український націоналізм, націоналістична преса, ОУН, контрпропаганда, інформаційна війна.

Особливої актуальності ця тема набуває в умовах російсько-української війни, коли інформаційний простір є одним із головних на полі битви, відіграючи важливу роль у мотивації військових, міжнародній дипломатії, суспільно-політичній консолідації народу України. РФ системно дискредитує українську національну ідею. У цьому контексті дослідження досвіду націоналістичної преси як чинника ідеологічного спротиву, контрпропаганди та формування національної свідомості є надзвичайно значущим.

© Савлюк Б., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Внесок у дослідження даного питання зробили: К. Акименко, О. Стасюк, В. Рог, Р. Коваль, Г. Касьянов, А. Гайдамаха, Ю. Сиротюк, В. Чорновіл, А. Аксьонова, М. Житарюк, А. Пастушина, Т. Дорохіна, М. Тимошик та інші.

Формування основних ідеологічних засновків українського націоналістичного руху відбувалося на сторінках преси націоналістичного спрямування. Так у 20-х роках ХХ століття у Празі були засновані часописи «Національна думка», «Державна нація», «Розбудова нації». Попереднє узгодження основних ідеологічно-програмних постулатів напередодні утворення ОУН відбувалося передусім на сторінках часопису «Розбудова нації», який згодом перетворився на головний теоретично-інформаційний орган ОУН. Саме довкола нього сформувалася група діячів, які, власне, і стали постачальниками й артикуляторами ідей, покладених в основу політичної програми майбутньої організації: М. Сціборський, Д. Андрієвський, Ю. Вассиян, В. Мартинець, С. Ленкавський, З. Пеленський та інші [1, с. 14–15].

Серед газет і журналів, які поширювали ідеологію українського націоналізму у ХХ столітті, слід назвати такі: «Сурма», «Український самостійник», «Український націоналіст», «Самостійна Україна», «До зброї», «Повстанець», «Стрілецькі вісті», «Ідея і чин», «Революціонер-пропагандист», «На зміну», «За волю нації», «Молодий революціонер», «Інформативні вісті», «Хрін».

Серед рупорів українського націоналістичного руху, заснованих ЗЧ ОУН, варто виокремити журнал «Визвольний шлях» (ВШ), який проіснував до 2009 року, та газету «Шлях Перемоги» (ШП), яка виходить в Україні до цього часу.

Заснований у Лондоні в 1948 році «Визвольний шлях» сформувався як український суспільно-політичний, літературний і науковий часопис. Журнал містив ідеологічні матеріали, зокрема праці Д. Донцова, С. Бандери, Я. Стецька, та інші та «вишкільні» матеріали для підвищення політичної обізнаності членів організації. Часопис приділяв велику увагу висвітленню радянської доби, особливо дисидентському руху на теренах УРСР. Журнал розміщував документи, пов'язані з правозахисним рухом, передруки творів української літератури періоду Розстріляного відродження та «шістдесятників», твори самвидаву, політичні документи, огляди книг, новини й аналітику щодо діяльності опозиції в Україні. Дисидентство розглядалося як продовження національно-визвольного руху на Батьківщині [2, с. 64–65].

У 10-му номері журналу за 1991 рік «ВШ» публікує «Звернення голови Проводу ОУН до народу». У зверненні С. Стецько зазначає, що український народ не потребує зайвого референдуму, щоб утвердити свою незмінну волю до державності, бо він уже чимало разів виявив свою волю плебісцитом крові: «Нам пора негайно приступити до розбудови та закріплення молоді держави України. Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!» [3, с. 1156–1157]. У подальших номерах «ВШ» публікуються постанови щодо внутрішньої політики ОУН [22; 23] та головні ідеологічні засади українського націоналізму, які багаторівнево тлумачать поняття українського націоналізму [6].

Український націоналізм визначається як:

- сукупність поглядів на світ і життя, що в утвердженій оцінці вартостей перше місце відводить нації – як найвищій суспільній категорії;
- «Дух Одвічної Стихії», це та могутня, безперейдно в гущі народних мас плаваюча, неподоланна сила, що віковічно берегла, береже й берегтиме націю перед нищівними ударами;
- динамічна, невсипуща і послідовна творчість усіх поколінь і їх нащадків, що є найтривалішим фундаментом духового та матеріального росту нації;

- зрозуміла й логічно складена ідеологія – усистематизоване сузір'я творчих думок (ідей) і поглядів, що вказує і осягає шляхи життя та поступу нації;

- визвольний, соборницький, суспільно-політичний рух, що на засаді єднання в суцільний фронт усіх поборників державної самостійності мобілізує найширші народні маси до боротьби за волю народу та людини, за національну, політичну й соціальну справедливість, за віднову на українських етнічних землях Української Самостійної Соборної держави – єдиного гаранта існування, розквіту та процвітання нації.

Українські націоналісти в найширшому розумінні – це мільйонні когорти найактивніших українських патріотів, це організовані структури борців із чітко сформульованою ідеологією та суспільно-політичною програмою, зі своєю стратегією і тактикою, об'єднані спільністю революційно-визвольних ідей і дій.

Резюмуючи попередні визначення українського націоналізму, його варто було б образно прирівняти до Гольфстріму: подібно до того, як він своєю могутньою течією теплих вод зігриває країни Європи, створюючи сприятливий клімат і належні умови для життя, – так і український націоналізм потоком животворних ідей забезпечує безсмертя нації та окриляє народ у боротьбі за втілення його найвищих ідеалів [6, с. 1453–1454].

У 1995 році створено київську філію редакції «ВШ», а у 2004 році редакцію журналу остаточно перенесено з Лондона до Києва. Журнал і надалі відображав основні явища політичного, економічного й духовного життя України з позицій українського націоналізму: «Українська Нація – її збереження, оздоровлення і розвиток – залишається в центрі нашої критичної уваги. Розкриватимемо те, що тривке, закономірне, що коріниться в минулому та проростає у майбутнє, що є родючим ґрунтом для зростання й розвитку майбутньої Української Нації [7, с. 3].

Останнє число журналу вийшло у 2009 році. Головними редакторами журналу були: Г. Драбат (1948–1977 роки), С. Галамай (1977–1979 роки), І. Дмитрів (1979–1999 роки), С. Олесків (2000–2003 роки), А. Гайдамаха (2004–2009 роки) [2, с. 64].

У 1954 році С. Бандера започаткував у Мюнхені ще один офіційний пресовий орган ЗЧ ОУН – тижневик «Шлях Перемоги», який виходив як громадсько-політичне видання у газетному форматі. Видання виникло внаслідок другого розколу в націоналістичному русі, коли «Український самостійник» перейшов до рук ОУН (з).

«З цим днем приступлено до видавання газети «Шлях Перемоги», яка є одним з пресових речників ЗЧ ОУН, заступає ідеологію українського революційного визвольного руху і стоїть на українських самостійницьких позиціях. Наш пресовий речник буде служити українській справі так, як цього вимагають потреби нашої Воюючої Батьківщини і твердо стоятиме на ґрунті українського визвольного руху» [8, с. 1].

У газеті публікувалися матеріали, що стосувалися діяльності опозиційних сил в Україні, репресій в СРСР, суспільно-політичного життя в діаспорі, хроніки міжнародних подій. Часто друкували спогади, присвячені видатним постатям націоналістичного руху в манері глорифікації.

У 2024 році видання відзначило 70-ту річницю. Свого часу газета «ШП» стала одним із основних рупорів Антибольшевицького Блоку Народів, а багатолітній президент АБН та провідник ОУН(б) Я. Стецько був співредактором часопису. Ця традиція збереглася і дотепер: на сторінках бандерівського тижневика регулярно публікуються матеріали з новітнього антиімперського фронту. Пройшовши довголітній шлях свого становлення як виразника волі націоналістів, як пропагандиста націоналістичної думки та ретранслятора нових націоналістичних смислів, тижневик «ШП» зберіг непорушним своє цільове призначення, а разом із тим навіть спосіб інформування у вигляді друкованого слова на

паперовому носії, що підкреслює унікальність газети. Здійснюючи свою роботу як інформаційний майданчик, на якому можна висвітлювати позицію українських націоналістів як щодо історії українського визвольного руху, так і щодо сучасних подій в Україні та світі, планів на майбутнє, застерігаючи від небезпек «руського міра», нині газета під гаслом «Свобода народам! Свобода людині!» також є потужним рупором правди для усіх поневолених Москвою народів [9].

На відзначенні 70-річчя газети директор НАЦ «Українські студії стратегічних досліджень», військовослужбовець Ю. Сиротюк зазначив, що «Шлях Перемоги» надсилається на фронт: «Коли кілька днів сидиш на бойовому, тобі природно хочеться читати і наявність газети допомагає. Треба не забувати, що сучасна війна ведеться у чотирьох просторах – на землі, у воді, у повітрі і в свідомості людини. Росіяни збираються вкласти до 700 мільйонів доларів в інформаційну війну у тому числі на нашій території, і тому важливо, щоб ми підтримували ту справу, яку продовжує займатись «Шлях Перемоги»» [10].

Головний редактор газети В. Рог підкреслює, що сторінки «Шляху Перемоги» – це величезний архів та спадщина. Всі числа оцифровані і викладені на сайтах «Архів ОУН-УІС» та «Націоналістичний портал» [11]. На думку В. Рога, український націоналізм сьогодні став суспільним явищем. З поодиноких ентузіастів, малочисельних і маловпливових груп та організацій кінця 1980-х – початку 1990-х виріс націоналістичний рух, який став впливовим і сьогодні є надбанням суспільства. В. Рог зазначає, що націоналістичні організації практично в повному складі – у лавах Сил оборони України. Середовище бандерівців повністю зосередило свої зусилля на безпосередній боротьбі із загарбниками і відклало далеко набік політичні змагання [12].

Ідейно-політичну боротьбу на своїх сторінках продовжили медіа націоналістичного спрямування, які виникли у дев'яностих роках ХХ століття: «Державність», «Незборима нація», «Націоналіст», «Українські проблеми», «Бандерівець». У 2003 році виходить газета Конгресу українських націоналістів «Нація і держава». Також свої газети випускають ВО «Свобода», «Національний корпус». У 2014 році полк «Азов» випускає фронтовий часопис «Чорне сонце», який виходить упродовж трьох років. «Правий сектор» у 2015 році запускає інформаційний ресурс «Сектор правди», а у 2016 році реєструє друковане медіа – газету «Сектор дії».

Вагомий вплив на формування сучасного українського націоналізму зробив суспільно-політичний журнал «Державність», заснований у 1991 році у Львові. У журналі публікуються статті, які декларують ідеали національно-державної незалежності, демократії, громадянського суспільства. На сторінках журналу виходять публікації з теорії нації та національно-визвольного руху, історії України, філософії, політології, права, соціології, демографії, міжнаціональних і міжнародних стосунків, державного будівництва, соціально-економічного, релігійного і культурно-мистецького життя, освіти, окремі літературні твори. Серед авторів – В. Мороз, П. Мірчук, В. Бирландик, С. Вовканич, Ю. Покальчук, П. Дужий, С. Злупко, А. Погрібний, М. Добриденько, С. Хмара, В. Чорновіл, П. Штепа, В. Паїк, М. Богачевська-Хом'як, Є. Гуцало, С. Мудрик, А. Камінський, З. Ковальський. Географія розповсюдження: Україна, Австралія, Бельгія, Канада, Польща, США. Головний редактор – М. Стасюк (від 1990 року), співредактор – Я. Дашкевич (від 1994 року). Загалом до червня 2007 року вийшов 51 номер. [13].

У перших номерах публікуються статті: «Вождь українського національно-визвольного руху. (До 100-річчя з дня народження Євгена Коновальця)», автор П. Мірчук [14], «Мова і нація» – Д. Кривенко [15], «Антибольшевицький Блок Народів – історія і завдання» – В. Бирландик [16], «Революційність українського

націоналізму» – О. Вітович [17], «Концепція національної організації» – О. Вітович [18], «Нещастя нації – брак націоналізму» – В. Цветков [19], «Вік націоналізму» – В. Чемерис [20], «Нашій державі понад 2000 років» – В. Буча [21], «Хрестом і мечем» – Д. Донцов [22]. У першому номері журналу за 1992 рік публікується маловідома автобіографія С. Бандери «Мої життєписні дані». С. Бандера зазначає, що після того як постала ОУН, його завдання в ОУН були загально-організаційні на Калуський повіт та членська праця в студентських клітинах. Одночасно він виконував різні функції у відділі пропаганди. «В 1930 р. я провадив відділ кольпортажу підпільних видань на Західно-Українських Землях опісля до цього долучився технічно-видавничий відділ, а з початку 1931 р. ще й відділ доставки підпільних видань з-за кордону. В тому самому році (1931) я обняв керівництво цілою референтурою пропаганди в Крайовій Екзекутиві ОУН, яку в той час очолював Іван Габрусевич» [23, с. 49]. Як бачимо, С. Бандера починав свою діяльність в ОУН саме з розповсюдження та видання націоналістичних друкованих матеріалів на західно-українських землях. У наступному номері журналу виходять статті: «Проблеми державності України» – Р. Коваль [24], «Націоналізм справжній і «демократичний»» – С. Іщенко [25] та інші, у яких розглядається українська національна ідея.

Уваги заслуговує газета «Незборима нація», головним редактором якої є Р. Коваль. У травневому номері за 1994 рік опубліковано постулати газети «Незборимої нації»:

- Держава не відбудеться, якщо в суспільстві економічне мислення домінуватиме над національним.
- Нація, яка не бажає керуватися власними інтересами, змушена керуватися інонаціональними.
- Національна воля без національної ідеї сліпа. Національна ідея без національної волі безсила.
- Нація гине, коли бажання демократії сильніше, ніж інстинкт самозбереження.
- Перш ніж говорити, яка Україна нам потрібна, подумаймо, які ми потрібні Україні.
- Влада – не самоціль, лише передумова перемоги національної державотворчої ідеї.
- Національна ідея дає сенс існуванню [26, с. 2].

У 1990 році у Львові виходить суспільно-політичний часопис Клубу прихильників Д. Донцова «Націоналіст». Спочатку мав назву «Молодий націоналіст». Від 1991 року – «Націоналіст». На сторінках журналу, який неперіодично виходив до 2000 року, публікували історичні розвідки та спогади про ОУН і УПА, актуальні репортажі з України, Польщі, Литви, Білорусі, РФ, праці діячів українського націоналізму Д. Донцова, С. Бандери, М. Колодзінського, М. Міхновського, Г. Ващенко, біографічні статті про Д. Донцова, С. Петлюру, Я. Стецька, П. Федуну та інших. Також уміщували художні твори, зокрема вірші О. Ольжича, Є. Маланюка, А. Лупиноса тощо. Головним редактором журналу був А. Шкіль [27].

У 1991 році письменник, політв'язень, очільник Проводу ОУН(б) в Україні З. Кравцівський засновує у Стрию журнал «Українські проблеми». У першому числі журналу публікується декалог «Десять заповідей українського націоналіста».

У першому номері В. Парижак зазначає, що пора реабілітувати український націоналізм: «...останнім часом ведеться велика робота в засобах інформації, особливо у львівських, щодо висвітлення так званих «білих плям» в історії України. Впливають із забуття, очищаються від брехні героїчні і трагічні події... відроджується слава ОУН і УПА. То чи не пора очистити від скверни і їхні ідеї, їхній націоналізм. Націоналізм пригнобленої нації

не дає їй загинути, зникнути, націоналізм – це пульс нації, її кров». В. Парижак вважає, що головне завдання українського націоналізму в тому, щоб пробудити й виховати в українцях національну свідомість, національну та людську гідність. Адже тільки національно свідомі люди зможуть присвятити себе боротьбі за Україну, за її волю. Авторка акцентує увагу на важливості контрпропаганді до комуністичної преси, яка сіє страх і непевність серед інших національностей [28, с. 22].

У 1998 році виходить пресовий орган ВО «Триzub» імені С. Бандери – часопис «Бандерівець». У перших номерах публікуються: молитва українського націоналіста, цілі життя українського націоналіста, націоналістичний календар, присяга націоналіста, обов'язки членів ОУН, основні ідеологічні засади українського націоналізму. У газеті друкувалися В. Іванишин, Д. Ярош, Ю. Сиротюк, С. Квіт, Є. Філь та інші. На сторінках газети публікувалася інформація про акції, події та вишколи триzubівців.

У 2003 році з ініціативи голови Секретаріату Проводу Конгресу Українських Націоналістів С. Брацюня заснована газета «Нація і держава». У різні роки наклад офіційного часопису КУНУ становив 1–10 тис. прим. У газеті вміщують поточні новини України та світу; матеріали, що сприяють формуванню національної свідомості та патріотизму, збереженню національної ідентичності, усвідомленню громадянами обов'язку захищати незалежність України, її гідність і честь. Постійні рубрики: «Національна безпека», «Геополітика», «На пульсі», «Правда кличе», «Ми стали волі на сторожі», «Волонтерські нотатки», «Це – наша історія», «Воля народам – воля людині», «Видатні українці», «Мова калинова», «Енергобезпека», «Акценти», «Ми – автохтони» [29]. Друкуються праці провідників української нації.

Отже, можна стверджувати, що український націоналізм формувався через друковане слово, передусім у пресі, яка була головним майданчиком ідейної роботи. Слід зазначити, що публікації у розглянутих медіа мали та мають на меті поглиблювати знання про націоналістичний рух в Україні, транслювати ідеологію та лобіювати інтереси націоналістичних партій, розвінчувати проросійську пропаганду, яка очорнює українську національну ідею. Інформаційна політика націоналістичних організацій у видавничому руслі оберігає історичну пам'ять українців, плекає ідентичності та традиції, виводить на світло самотність української нації.

Наразі видань такого штибу, відверто кажучи, дуже мало. Є велика ніша в медіапросторі, яку потрібно наповнювати науковими статтями, аналітичними матеріалами про український націоналізм. Адже в час війни, коли Росія прагне знищити до кореня українську державу, саме націоналізм є ідеологічно-мобілізаційним чинником, котрий протистоїть різноманітним проявам російського геноциду щодо України.

Результати дослідження дають змогу стверджувати, що націоналістична преса є невід'ємним елементом сучасного українського націоналізму та важливим актором у системі ідеологічної боротьби. Подальше вивчення питання впливу медіа на розвиток українського націоналізму є перспективним напрямом для аналізу процесів формування національної ідентичності, ідеологічної конкуренції та інформаційної безпеки в умовах агресії РФ.

Список використаної літератури

1. Касьянов Г. До питання про ідеологію Організації Українських Націоналістів (ОУН) : аналіт. Огляд. НАН України, Ін-т історії України. Київ : [б. в.], 2003. 68 с.
2. Акименко К. Періодика націоналістичних організацій діаспори як засіб створення українського інформаційного простору в умовах еміграції (1950-ті – поч. 1990-х рр.).

- Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. 2021. № 1 (44). С. 62–71. DOI: [https://doi.org/10.24144/2523-4498.1\(44\).2021.232453](https://doi.org/10.24144/2523-4498.1(44).2021.232453).
3. Стецько С. Звернення голови проводу ОУН до народу України. *Визвольний шлях*. 1991. № 10. С. 1155–1157.
  4. Постанови в ділянці соціально-економічних питань. *Визвольний шлях*. 1991. № 11. С. 1305–1310.
  5. Постанови щодо внутрішньої політики ОУН, прийняті VIII НВЗ ОУН. *Визвольний шлях*. 1991. № 11. С. 1290–1304.
  6. Головні ідеологічні засади українського націоналізму. *Визвольний шлях*. 1991. № 12. С. 1448–1454.
  7. Гайдамаха А. Новий етап. *Визвольний шлях*. 2004. № 1. С. 3.
  8. Від видавництва. *Визвольний шлях*. 1948. № 1. С. 1.
  9. Вітвіцький О., Рондзістий Т., Коваль Р. 70-ліття бандерівської газети «Шлях перемоги». *Націоналістичний портал*. 2024. URL: <https://ukrnationalism.com/news/nationalist-movement/5261-70littia-banderivskoi-hazety-shliakh-peremohy.html>.
  10. В чому секрет виживання газети «Шлях Перемоги». Український кризовий медіа-центр. 2024. URL: <https://uacrisis.org/uk/v-chomu-sekret-vyzhyvannya-gazety-shlyah-peremogy>.
  11. «Шлях Перемоги» – легендарне видання ОУН. *Націоналістичний портал*. 2024. URL: <https://ukrnationalism.com/news/nationalist-movement/5264-shliakh-peremohy-lehendarne-vydannia-oun.html>.
  12. Процюк О. Віктор Рог: Націоналізм як релігія – орієнтуватися на власні сили нації. *Галичина*. 2025. URL: https://galychyna.if.ua/analytic/viktor-rog-oriyentuvatisya-na-vlasni-sili-natsiyi/?fbclid=IwY2xjawKhH7tleHRuA2F1bQIxMQBicmlkETFDdWh5MzE2RG44OVhsbWN5AR7Zlfruj_q8nuMNJ7RqazQn-M6dDsgIRZhfCEOBpMJimLdT29JHE8bi_NMag_aem_ZcQq7nvYulbHI_eQccbG7A.
  13. Державність. Архів ОУН. URL: <https://ounuis.info/library/journals/2259/derzhavnist.html>.
  14. Мірчук П. Вождь українського національно-визвольного руху. (До 100-річчя з дня народження Євгена Коновальця). *Державність*. 1991. Ч. 1. С. 7–9.
  15. Кривенко Д. Мова і нація. *Державність*. 1991. Ч. 1. С. 18–21.
  16. Бирландик В. Антибольшевицький Блок Народів – історія і завдання. *Державність*. 1991. Ч. 1. С. 25–30.
  17. Вітович О. Револуційність українського націоналізму. *Державність*. 1991. № 1. С. 44–46.
  18. Вітович. О. Концепція національної організації. *Державність*. 1991. № 2. С. 30–34.
  19. Цветков В. Нещастя нації – брак націоналізму. *Державність*. 1991. № 2. С. 16–19.
  20. Чемерис В. Вік націоналізму. *Державність*. 1992. № 1. С. 32–34.
  21. Буча В. Нашій державі понад 2000 років. *Державність*. 1992. № 1. С. 16.
  22. Донцов. Д. Хрестом і мечем. *Державність*. 1992. № 1. С. 66–71.
  23. Бандера С. Мій життєпис. *Державність*. 1992. № 1. С. 47–52.
  24. Коваль Р. Якої України ми хочемо. *Державність*. 1992. № 2. С. 33–36.
  25. Іщенко С. Націоналізм справжній і «демократичний». *Державність*. 1992. № 2. С. 51–53.
  26. Історичний клуб «Холодний Яр». «Незборима нація» – 30 років на сторожі. *Незборима нація*. 2024. Ч. 2 (456). С. 2.
  27. Рог В. Націоналіст. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. І. Дзюба, А. Жуковський, М. Желзняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. 2020. Т. 22. URL: <https://esu.com.ua/article-71077>.
  28. Парижак В. Чи повинна УРП мати націоналістичний характер? *Українські проблеми*. 1991. Ч. 1. С. 20–23.

29. Базелюк М. Нація і держава. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. І. Дзюба, А. Жуковський, М. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. 2020. Т. 22. URL: <https://esu.com.ua/article-71027>.

THE ROLE OF THE NATIONALIST PRESS IN THE DEVELOPMENT OF CONTEMPORARY UKRAINIAN NATIONALISM

Bohdan Savliuk

*Vasyl Stefanyk Carpathian National University,
Faculty of History, Political Science and International Relation,
Department of Political Science
Shevchenka St., 57, 76018 Ivano-Frankivsk, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0004-4743-513X>*

The article provides a comprehensive analysis of the contribution of nationalist-oriented media to the formation, development, and dissemination of the ideology of Ukrainian nationalism throughout the 20th and 21st centuries. Particular attention is paid to newspapers and journals such as *Vyzvolnyi Shliakh*, *Shliakh Peremohy*, *Nezborima Natsiia*, *Nationalist*, *Ukrainski Problemy*, and *Natsiia ta Derzhava*. The study examines the authors who contributed to these periodicals as well as the thematic scope of their publications.

It is established that these printed media played and continue to play a key role in the process of shaping the nationalist movement. The research demonstrates the core ideological foundations of Ukrainian nationalism were formed, systematized, and adapted to specific historical conditions on the pages of the nationalist press.

The study reveals that the nationalist press performed not only informational but also worldview-forming and mobilizing functions, contributing to national consolidation under conditions of statelessness, political repression, and ideological pressure exerted by the Russian totalitarian regime. In the post-Soviet period and in the context of the contemporary Russo-Ukrainian war, these publications have continued to serve as instruments of counterpropaganda, resistance to the Russian imperial narrative, and protection of national identity.

The article analyzes the main ideological principles of Ukrainian nationalism, which offer a multi-level interpretation of the concept of Ukrainian nationalism. It is determined that contemporary Ukrainian nationalism, as represented in the analyzed press, is oriented toward the affirmation of statehood and national sovereignty.

At the same time, it is noted that the contemporary media space demonstrates a shortage of analytical and scholarly publications devoted to the issues of Ukrainian nationalism.

The results of this study confirm that nationalist-oriented media constitute an important factor in shaping national consciousness and socio-political mobilization of Ukrainians against the aggression of the Russian Federation against Ukraine. Further scholarly reflection on this issue is a necessary condition for strengthening Ukrainian statehood and countering external information threats.

Key words: contemporary Ukrainian nationalism, nationalist press, OUN, counterpropaganda, information war.

Дата першого надходження статті до видання: 22.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026